

Βουλευτικές εκλογές σε μια σειρά από χώρες στην Ευρώπη, αυτό το διάστημα. Στη Νορβηγία ήδη έγιναν στις 14 Σεπτεμβρίου. Στη Γερμανία θα διεξαχθούν στις 27 Σεπτεμβρίου. Την ίδια ημέρα, οι κάλπες θα ανοίξουν και στην Πορτογαλία. Στο μεταξύ, προχθές επανεξελέγη «δίχως ενθουσιασμό» για δεύτερη θητεία (άλλα πέντε χρόνια) ο αρκετά αμφισβητούμενος Ζοζέ Μπαρόζο στην προεδρία της Κομισιόν. Βουλευτικές εκλογές όμως έχουμε και στην Ελλάδα.

Στυφές εκλογές. Χωρίς προσδοκίες. Αν συναντήσετε κάποιον, έστω έναν, που να είναι ενθουσιασμένος, επειδή στις 4 Οκτωβρίου έχουμε εκλογές, κρατήστε το όνομα και τη διεύθυνσή του.

Κλίμα και ατμόσφαιρα αδιαφορίας, ανεξάρτητα από το τι, τελικά, θα ψηφίσει κανείς. Το μόνο θετικό, αν μπορώ να πω, είναι η αισθητή υποχώρηση του φανατισμού. Πόσο είναι το κέρδος, όμως, εάν τη θέση του φανατισμού την καταλαμβάνει η αδιαφορία;

Παλαιότερα, στην Ελλάδα, τις παραμονές της διεξαγωγής εκλογών ματαιώνονταν οι ποδοσφαιρικοί αγώνες, από τον φόβο πρόκλησης επεισοδίων (πράγμα αδιανόητο στην υπόλοιπη Ευρωπαϊκή Ένωση). Τώρα, για πρώτη φορά, θα γίνουν ματς και την προηγούμενη και την επομένη της 4ης Οκτωβρίου. «Από αυτή την άποψη», λέει καυστικά ένας καλός φίλος, «εξευρωπαϊζόμαστε».

Τέσσερις παρατηρήσεις τώρα με αφορμή (και ευκαιρία) την προσφυγή στις κάλπες.

Η ΤΕΤΡΑΕΤΙΑ. Είναι απαραίτητη προϋπόθεση για να μπορέσει να δοκιμαστεί και να εφαρμοστεί το πολιτικό πρόγραμμα μιας κυβέρνησης (εφόσον διαθέτει τέτοιο...). Στις 4 Οκτωβρίου ψηφίζουμε δύο χρόνια πριν από την ολοκλήρωση της τετραετίας και αφού επί έναν ολόκληρο χρόνο, από πέροι έως σήμερα, ζήσαμε σε αφόρητη εκλογολογία επιπέδου «τι λένε τα άστρα για σας σήμερα».

Εκλογές κάθε τέσσερα χρόνια. Ετσι γίνεται στις χώρες που έχουν

Εκλογές χωρίς προσδοκίες

σοβαρότητα και σέβονται τους νόμους και τους θεσμούς τους. Δεν τους εξαντλούν. Τους τηρούν. Ωστόσο, στην Ελλάδα κανόνας είναι οι πρόωρες κάλπες, οι οποίες βέβαια στήνονται διότι αυτό επιτάσσει το «συμφέρον του τόπου» (δηλαδή του κόμματος). Ανάμεσα στο συμφέρον του τόπου και στο συμφέρον του κόμματος πολλά καράβια ναυάγησαν και ο τόπος μαζί τους.

ΤΑ ΨΗΦΟΔΕΛΤΙΑ. Σε αυτές τις εκλογές είναι ισχνά όσο ποτέ. Το κακό παράγινε. Τουλάχιστον το 1/4 των ονομάτων τα βλέπει κανείς και απορεί, για πολλούς και διαφορετικούς λόγους. Απίθανες φυσιογνωμίες του κομματικού σωλήνα που δεν λένε να μας αποχαιρετήσουν. Κοσμικοί και κοσμικούληδες. Κοσμικές παντός καιρού. Πλαστικοί αστέρες κάθε είδους. «Λαμπερά» ονόματα με κύριο προσόν την τηλεοπτική αναγνωρισιμότητα από εκ-

πομπές της μεσημβρινής ζώνης. Και δίπλα τους, να τες οι παλιές σταθερές αξίες που ανακυκλώνονται.

Δεν ισχυρίζομαι ότι απουσιάζουν οι σοβαροί υποψήφιοι. Υπάρχουν. Και είναι θετικά δακτυλοδεικτούμενοι· μακάρι να εκλεγούν. Όμως όλοι γνωρίζουμε ότι διακεκριμένες προσωπικότητες δέχτηκαν τιμητικές προτάσεις (και από τα μεγάλα και από τα μικρότερα κόμματα) αλλά τις απέρριψαν. Ούτε στο ψηφοδέλτιο Επικρατείας δέχτηκαν να μπουν. Κάτι δείχνει αυτό.

Η ΑΠΑΞΙΩΣΗ. Κοινό το μυστικό ότι ζούμε σε περίοδο βαθιάς απαξίωσης των πολιτικών και κατά συνέπεια (πώς αλλιώς;) της ίδιας της πολιτικής ζωής. Εχουμε φθάσει στο μη περαιτέρω. Όμως αυτή η κατάσταση δεν είναι κατάρρα που έπεσε από τον ουρανό. Ευθύνονται οι ίδιοι οι πολιτικοί, οι κομματικοί μηχανισμοί και οι περιφημες ηγεσίες.

Δεν ασχολούνται με δημιουργικό έργο, αλλά με ό,τι ηχεί ευχάριστα στα αυτιά της εκλογικής πελατείας τους. Εκείνο που τους ενδιαφέρει είναι το περιβόητο πολιτικό κόστος και (πάνω από όλα) η προσωπική πολιτική τους επιβίωση. Δεν διαθέτουν πολιτικό θάρρος. Δεν κάνουν τίποτε κόντρα στο ρεύμα, τίποτε δυσάρεστο. Εξάλλου, κάποιος πολιτικός που το επιχειρήσαν, είδαμε ότι αποδοκιμάστηκαν από τους καλομαθημένους σε «χάδια» ψηφοφόρους. Φαύλος κύκλος.

Ο ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ ΣΗΜΙΤΗ. Δεν έχει ξαναγίνει. Πρώτη φορά από τη Μεταπολίτευση ένας πρώην πρωθυπουργός αποκλείεται από τα ψηφοδέλτια της παράταξής του. Επίδειξη αρχηγισμού και ισχύος από τον πρόεδρο του ΠαΣοΚ Γιώργο Παπανδρέου και, μαζί, δικαιολογίες που στερούνται πειστικότητας. Εντυπωσιακό, επίσης, ότι τα μέσα ενημέρωσης μείωσαν την πολιτική διάσταση του θέματος.

Ανοίκεια συμπεριφορά απέναντι στον καλύτερο, εδώ και δεκαετίες, Έλληνα πρωθυπουργό. Ο Κώστας Σημίτης δεν ήθελε την εξουσία για την εξουσία. Είναι ο μόνος Έλληνας πολιτικός ηγέτης που έσπασε τη διακομματική παράδοση του λαϊκισμού και της δημαγωγίας. Είναι, επίσης, πολιτικός ηγέτης, Ευρωπαίος με την ουσιαστική έννοια. Θα περίμενε κανείς το ΠαΣοΚ να έχει τον Κώστα Σημίτη στο κέντρο του, σύμβολο ενότητας και με ρόλο ανάλογο. Καμία σχέση. Δεν θα είναι ούτε υποψήφιος βουλευτής.

Η 4η Οκτωβρίου πλησιάζει, όπως και η επόμενη ημέρα των εκλογών· χωρίς προσδοκίες.

Υ.Γ. «Θα» και «Θα». Σε όλους κάτι υποσχέθηκε. Τώρα, θα άγεται και θα φέρεται από τους 27, πιο πολύ από πριν. Ο λόγος για τον Ζοζέ Μπαρόζο που εξανεμίσει πρόεδρος της Κομισιόν. Για σκέψου... Κάποτε πρόεδρος της Κομισιόν ήταν ο Ζακ Ντελόρ.

Π και Τ, όπως η Πολιτική του Τσιρότου

Συνέβη και αυτό. Τόσο γελοίο. Τόσο βλακώδες. Δύσκολα μπορούσε να το φανταστεί κανείς και ακόμη δυσκολότερα να το πιστέψει. Συνέβη όμως. Λοιπόν, η ΕΡΤ, την προηγούμενη εβδομάδα, μετέδιδε τον αγώνα μπάσκετ της Εθνικής Ελλάδας με την Εθνική της ..., της ..., της ..., της ακατονόμαστης γειτονικής μας χώρας. Αντιλαμβάνεστε ποια εννοώ. Αυτήν που οι πάντες, πλην ημών, Μακεδονία την ξέρουν και Μακεδονία τη λένε. Εξάλλου, έτσι την έχουν α-

ναγνωρίσει επισήμως τόσες και τόσες χώρες. Το ίδιο έκανε και η Σερβία «μας» (επί φιλιτάτου και αιμνήστου αδελφού Μιλόσεβιτς, το 1996). Επιστροφή στον αγώνα ανάμεσα στις δύο εθνικές ομάδες μπάσκετ. Σημειώστε ότι αυτός ο αγώνας γινόταν στην Πολωνία, στο πλαίσιο του «Ευρωπαϊκού Πρωταθλήματος Μπάσκετ 2009». Συνεπώς, η ΕΡΤ, όπως και πολλά άλλα κα-

νάλια ευρωπαϊκά, έπαρνε εικόνα από την πολωνική τηλεόραση. Στην οθόνη, στην αρχή και για λίγα λεπτά, είδαμε τις βραχυγραφίες των δύο χωρών. «GRE» (για την Ελλάδα), «MKD» (για την ακατονόμαστη) και δίπλα το υπό εξέλιξη σκορ. «MKD»; Δηλαδή Makedonia. Ακούς εκεί. Σκανδαλώδες. Ευτυχώς, όμως, η ΕΡΤ στάθηκε στο ύψος των περιστάσεων. Αντέδρασε εθνικά και ακαριαία. Στο πιτς φιτίλι, η ΕΡΤ λογόκρινε την εικόνα της πολωνικής τηλεόρασης. Πώς; Απλούστατο. Βάζοντας... τσιρότο. Ενα ωραιότατο λευκό τσιρότο. Ενα τσιρότο που κάλυψε τη βραχυγραφία «MKD». Θαυμάσια. Ετσι, η ελληνική ομάδα έπαιζε μόνη της, χωρίς αντίπαλο. Παγκόσμια πρωτοτυπία αποκλειστικά για εγχώρια κατανάλωση. Ποιος τη χάρη μας, διότι εννοείται ότι το τσιρότο το βλέπαμε μόνο στην Ελλάδα. Οι τηλεθεατές στην Πολωνία και σε όλες τις άλλες χώρες έβλεπαν το «MKD». Δεν πειράζει. Αρκεί που δεν το βλέπαμε εμείς. Αρκεί που εμείς δεν βλέπαμε την πραγματικότητα. Ο στρουθοκαμηλισμός συνεχίζεται.

Μικρό Αλφαβητάριο

ΕΥΡΩΠΗ-EUROPE-EVROPA

Το Τείχος και η αμνησία

◆◆◆ Ονομάζεται Κρίστιαν Φέρερ, 66 ετών, Γερμανός (πρώην Ανατολικογερμανός δηλαδή). Εφημέριος στην προτεσταντική εκκλησία του Αγίου Νικολάου, στο κέντρο της Λειψίας. Είναι ένα από τα πρόσωπα-σύμβολα της πτώσης του Τείχους του Βερολίνου. Συμπληρώνονται ακριβώς είκοσι χρόνια από τότε. Θυμάστε;

◆◆◆ Ο «πάστορας της αλλαγής». Ετσι τον αποκαλούσαν. Και σωστά.

◆◆◆ Οργάνωνε και πρωτοστατούσε στις αντικαθεστωτικές ειρηνικές διαδηλώσεις που γίνονταν στη Λειψία κάθε Δευτέρα («Montagsdemonstrationen»), το συγκλονιστικό φθινόπωρο του 1989. Ο Άγιος Νικόλαος είχε γίνει το σημείο συνάντησης και εκκίνησης των διαδηλωτών -πιστών και μη, αδιάφορο. Να πέσει το καθεστώς, αυτό μόνον είχε σημασία. Στην αρχή ήταν

5.000 κόσμος. Μετά, 10.000. Ύστερα, περισσότεροι και περισσότεροι. Πρώτα στη Λειψία, στη συνέχεια και σε άλλες ανατολικογερμανικές πόλεις, στο Βερολίνο βεβαίως. Εκείνες οι διαδηλώσεις όπου όλοι, κρατώντας αναμμένα κεριά, βάδισαν σιωπηλοί. Θυμάστε;

◆◆◆ Δευτέρα, 9 Οκτωβρίου 1989. Η Λειψία στους δρόμους. Αφετηρία της διαδήλωσης, η εκκλησία του «πάστορα της αλλαγής». Ο κόσμος ξεπερνά τις 100.000. Τώρα όμως οι διαδηλωτές δεν είναι σιωπηλοί. Η απαγορευμένη λέξη «Ελευθερία» ακούγεται δυνατά. Οι πιο τολμηροί τραγουδούν το «We shall overcome». Όλα τα νοσοκομεία της πόλης εφημερεύουν, αλλά οι φόβοι ότι θα επακολουθούσε λουτρό αίματος ευτυχώς δεν επαληθεύτηκαν. Το καθεστώς μετράει τις τελευταίες ημέρες του. Εναν μήνα αργότερα, στις 9 Νοεμβρίου 1989, το Τείχος θα έχει πέσει.

Γιατί θυμήθηκα τον πάστορα Κρίστιαν Φέρερ; Επειδή εκπροσωπεί την Προτεσταντική Εκκλησία η οποία αντιστάθηκε στο τυραννικό καθεστώς (αυτό που κατά κοινή ομολογία δεν έπραξαν οι Ορθόδοξες Εκκλησίες στις χώρες του τότε Ανατολικού μπλοκ). Επειδή είναι ένας από αυτούς που έριξαν το Τείχος, τότε, πριν από είκοσι χρόνια.

Σήμερα, όλα αυτά τα γεγονότα για πολλούς είναι «μακρινά», «ξεχασμένα», «άνευ σημασίας». Πριν πέσει το Τείχος; Πριν από το 1989; Και τότε επίσης, για πολλούς στη Δύση, η μισή Ευρώπη -αυτή που ζούσε στον ζόφο, στο Ανατολικό μπλοκ- ήταν «μακρινή», «ξεχασμένη», «άνευ σημασίας». Βλέπετε η εποχή της αδιαφορίας, της αμνησίας καλύτερα, δεν άρχισε μετά το 1989.